

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ**

**Αριθμός Γνωμοδότησης 16/2019
ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ
Δ' ΤΜΗΜΑ
Συνεδρίαση της 30^{ης} Ιανουαρίου 2019**

Σύνθεση

Πρόεδρος: Παναγιώτης Παναγιωτουνάκος, Αντιπρόεδρος του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, λόγω κωλύματος της Προέδρου του Τμήματος Χρυσάφουλας Αυγερινού, Αντιπροέδρου Ν.Σ.Κ..

Μέλη: Γεώργιος Κανελλόπουλος, Αικατερίνη Γρηγορίου, Γαρυφαλιά Σκιάνη, Ευστράτιος Συνοίκης, Παναγιώτης Παππάς, Αθανάσιος Θεοχάρης, Νομικοί Σύμβουλοι του Κράτους.

Εισηγητής: Διονύσιος Ζαχαρόπουλος, Πάρεδρος ΝΣΚ (γνώμη χωρίς ψήφο).

Αριθμός Ερωτήματος: Το έγγραφο με αριθμό πρωτ. Φ.845/70/60708/Σ.13937/ 13-8-2018 του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας / Γενική Διεύθυνση Οικονομικού Σχεδιασμού και Υποστήριξης / Διεύθυνση Οικονομικού / Τμήμα Οικονομικής Μέριμνας και Λογιστικού.

Περίληψη Ερωτήματος: Εάν τα οδοιπορικά έξοδα, που δικαιούνται οι στρατιωτικοί στην περίπτωση που αποστρατεύονται, έχοντας συμπληρώσει 15ετή πλήρη πραγματική συντάξιμη υπηρεσία και δικαίωμα σύνταξης, κατά τα οριζόμενα το άρθρο 7 παρ.3 εδ. α του ν. 2084/1992, καταβάλλονται κατά τον χρόνο της αποστρατείας τους ή κατά τον χρόνο συμπλήρωσης και του ηλικιακού ορίου (65° ή 67° κατά περίπτωση), οπότε θα λάβουν την σύνταξη.

Για το πιο πάνω ερώτημα, το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους, (Δ' Τμήμα) γνωμοδότησε ως εξής:

Ιστορικό

1.- Μετά από αίτηση στελέχους του Στρατού Ξηράς (Λοχαγού), η οποία αποχώρησε εκουσίως από τις τάξεις των Ενόπλων Δυνάμεων, έχοντας συμπληρώσει 15ετή πραγματική συντάξιμη υπηρεσία (ημερομηνία κατάταξης 20-9-1999 και ημερομηνία αποχώρησης 10-11-2016), για την καταβολή των οδοιπορικών εξόδων που προβλέπονται στο άρθρο 5 παρ. 1 περ. δ του π.δ. 200/1993 (δαπάνες οριστικής εγκατάστασης), προέκυψε προβληματισμός της αρμόδιας υπηρεσίας, ως προς την ερμηνεία διατάξεων της κείμενης νομοθεσίας και συγκεκριμένα του άρθρου 5 παρ. 1 περ. δ του π.δ. 200/1993, που προβλέπει το δικαίωμα λήψης οδοιπορικών εξόδων για την μετακίνηση των στρατιωτικών στον οριστικό τόπο διαμονής τους, όταν αποστρατεύονται με δικαίωμα σύνταξης.

2.- Αρχικά ζητήθηκε από το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους/Γενική Διεύθυνση Συντάξεων Δημόσιου Τομέα να διευκρινιστεί αν η συγκεκριμένη αξιωματικός έχει δικαίωμα σύνταξης. Το ΓΛΚ απάντησε με το έγγραφό του με αριθμό πρωτοκόλλου 5250/2017/20-02-2017, ότι εμπίπτει στις διατάξεις του άρθρου 7 παρ. 1 περ. α του ν 2084/1992 και δικαιούται σύνταξη με τη συμπλήρωση του 67ου έτους.

3.- Επειδή το ειδικότερο ζήτημα του χρόνου καταβολής των οδοιπορικών εξόδων εξακολούθησε να προβληματίζει τις υπηρεσίες του ΥΠΕΘΑ, μετά από έγγραφο της αρμόδιας Γενικής Διεύθυνσης Οικονομικού Σχεδιασμού και Υποστήριξης / Διεύθυνσης Οικονομικού, προς το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους, η Διεύθυνση Κανονισμού και Εντολής Πληρωμής Στρατιωτικών και Πολεμικών Συντάξεων αυτού, με το έγγραφό της με αριθμό πρωτοκόλλου 183093/2017/11-12-2017 εξέφρασε επί του θέματος τη θέση, ότι το δικαίωμα σύνταξης που αναφέρεται στο άρθρο 5 παρ. 1 περ. δ του π.δ. 200/1993 δεν αναφέρεται στην συμπλήρωση της 15ετούς υπηρεσίας του άρθρου 7 παρ. 3 περ. α του ν 2084/1992, αλλά στη συμπλήρωση της ελάχιστης συντάξιμης υπηρεσίας, η οποία καθορίζεται ως προϋπόθεση «θεμελίωσης δικαιώματος σύνταξης», ανά περίπτωση αποχωρούντος στρατιωτικού, σύμφωνα με τα οριζόμενα στις διατάξεις του άρθρου 26 του π.δ. 169/2007 «Κώδικας Πολιτικών και Στρατιωτικών Συντάξεων» σε συνδυασμό με τις διατάξεις των παρ. 1 και 2 του άρθρου 20 του ν. 3865/2010.

Κατόπιν αυτών υποβλήθηκε στο Νομικό Συμβούλιο του Κράτους το υπό εξέταση ερώτημα.

Νομοθετικό πλαίσιο

Κατόπιν αυτών υποβλήθηκε στο Νομικό Συμβούλιο του Κράτους το υπό εξέταση ερώτημα.

Νομοθετικό πλαίσιο

4.- Στο άρθρο 42 του ν.δ. 721/70 «Περί οικονομικής Μερίμνης και Λογιστικού των Ενόπλων Δυνάμεων» (Α' 251) ορίζεται ότι:

«1. Οι στρατιωτικοί εν γένει οι πολιτικοί υπάλληλοι..., εν περιπτώσει μετακινήσεων (των) εν τω εσωτερικώ ή εξωτερικώ, εξ υπηρεσιακής ανάγκης και τη πρωτοβουλία της Υπηρεσίας, δικαιούνται οδοιπορικών εξόδων και ειδικών αποζημιώσεων διά την αντιμετώπισιν των εκ της μετακινήσεως συναφών δαπανών, καταβαλλομένων υπό του Δημοσίου εις βάρος των πιστώσεων του ειδικού προϋπολογισμού εξόδων του Υπουργείου Εθνικής Αμύνης.

2. Διά Β. Διαταγμάτων, προτάσει των Υπουργών Εθνικής Αμύνης και Οικονομικών εκδιδομένων, καθορίζονται εκάστοτε επί μετακινήσεων εν τω εσωτερικώ και εξωτερικώ:

α. Οι δικαιούχοι οδοιπορικών εξόδων και ειδικών αποζημιώσεων, οι όροι, αι προϋποθέσεις και οι περιορισμοί χορηγήσεως, ως και τα εξαρτώμενα εκ των δικαιούχων πρόσωπα της οικογενείας των, ων αι δαπάναι μετακινήσεως βαρύνουσι το Δημόσιον.....»

5.- Στο άρθρο 5 του π.δ. 200/1993 «Περί Οδοιπορικών Εξόδων του Στρατιωτικού Προσωπικού των Ε.Δ» (Α' 75), το οποίο εκδόθηκε κατ' εξουσιοδότηση της ανωτέρω διάταξης ορίζεται ότι:

« 1. Οι στρατιωτικοί και τα μέλη των οικογενειών τους, που αναφέρονται στο άρθρο 4 του παρόντος, δικαιούνται οδοιπορικά έξοδα μετάθεσης, στις ακόλουθες περιπτώσεις:

α. Λόγω τοποθέτησης ή μετάθεσης τούτων ή οριστικής μεταστάθμευσης της Μονάδας τους.

β. Λόγω απόσπασης τούτων ή προσωρινής μεταστάθμευσης της Μονάδας τους...

γ. Λόγω εκπαίδευσης σε Σχολές ή Κέντρα Εκπαίδευσης του εσωτερικού,....

δ. Λόγω αποστρατείας, αυτεπάγγελτης ή μετά από αίτηση με δικαίωμα σύνταξης ή λόγω απόλυσης (ανθυπασιπιστών και Υπαξιωματικών) με δικαίωμα σύνταξης ή λόγω θέσης στην κατάσταση της πολεμικής διαθεσιμότητας, με την προϋπόθεση ότι η μετακίνηση στον τόπο της οριστικής διαμονής θα γίνει

μέσα σε ένα έτος από την ημερομηνία εξόδου από τις τάξεις των Ενόπλων Δυνάμεων. Οριστική θεωρείται η διαμονή που διαρκεί τουλάχιστον ένα έτος.

2. Οδοιπορικά έξοδα μετάθεσης, μόνο για τα μέλη της οικογένειας των στρατιωτικών, δικαιολογούνται στις ακόλουθες περιπτώσεις:

α. Λόγω αποστολής στη ζώνη των μετόπισθεν...

β. Λόγω θανάτου του στρατιωτικού, με την προϋπόθεση ότι η μετακίνηση στον τόπο της οριστικής διαμονής θα γίνει μέσα σε ένα έτος, από την ημερομηνία θανάτου ... γ...

3. Επιτρέπεται η τμηματική προαποστολή ή τμηματική μετάκληση μελών της οικογένειας και πάλι με την προϋπόθεση ότι αυτή θα πραγματοποιηθεί μέσα σε ένα έτος πριν η μετά την μετακίνηση του στρατιωτικού

4. Οι κατατασσόμενοι στις Ένοπλες Δυνάμεις ως μόνιμοι στρατιωτικοί κατόπιν διαγωνισμού ή μονιμοποίησης ή επιλογής ...

.5... 6... ...18...»

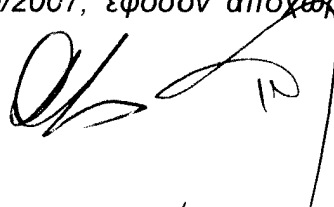
6.- Στα άρθρα 7 παρ 1, 3 και 4 και 19 παρ. 7 του ν. 2084/1992 «Αναμόρφωση της Κοινωνικής Ασφάλισης και άλλες διατάξεις» (Α' 165), όπως ισχύει, ορίζονται τα εξής:

«Άρθρο 7

1. Ο στρατιωτικός δικαιούται ισόβιας σύνταξης από το Δημόσιο εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις των επομένων παραγράφων. 2.... 3. Ο μόνιμος στρατιωτικός δικαιούται σύνταξης: α) Αν απομακρυνθεί εκουσίως των τάξεων και έχει συμπληρώσει δεκαπενταετή πλήρη πραγματική συντάξιμη υπηρεσία, και το εξηκοστό πέμπτο (65ο) έτος της ηλικίας του. Για όσους συμπληρώνουν τις ανωτέρω προϋποθέσεις από 1.1.2013 και μετά το όριο ηλικίας καταβολής της σύνταξης αυξάνεται στο 67ο έτος της ηλικίας τους. β)... 4. Οι μόνιμοι στρατιωτικοί, οι οποίοι πληρούν τους λοιπούς όρους και προϋποθέσεις του άρθρου 26 του Κώδικα Πολιτικών και Στρατιωτικών Συντάξεων, αποκτούν δικαίωμα σύνταξης χωρίς την προϋπόθεση της ηλικίας, που προβλέπεται από την περίπτ. α' της παρ. 3 του άρθρου αυτού. 5...».

«Άρθρο 19

1...2... 7. Υπάλληλοι και λειτουργοί του Δημοσίου, καθώς και στρατιωτικοί που έχουν ασφαλισθεί, για κύρια σύνταξη, σε οποιονδήποτε ασφαλιστικό οργανισμό πριν την 1.1.1993, δικαιούνται σύνταξη από το Δημόσιο κατά παρέκκλιση των διατάξεων των άρθρων 1 και 26 του π.δ. 169/2007, εφόσον αποχωρούν με

αίτηση τους και έχουν συμπληρώσει 15ετή πλήρη πραγματική συντάξιμη υπηρεσία και το 67ο έτος της ηλικίας τους. Η συμπλήρωση της ανωτέρω 15ετούς συντάξιμης υπηρεσίας δεν συνιστά θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος, κατά την έννοια των διατάξεων των προηγούμενων περιπτώσεων. Οι διατάξεις του πρώτου εδαφίου δεν έχουν εφαρμογή για τα αναφερόμενα σε αυτές πρόσωπα, τα οποία κατά την 31.12.2012 είχαν συμπληρώσει 15ετή πλήρη πραγματική συντάξιμη υπηρεσία και το 65ο έτος της ηλικίας τους....»

Ερμηνεία και εφαρμογή των διατάξεων

Από τις προαναφερόμενες διατάξεις, ερμηνευόμενες αυτοτελώς, αλλά και σε συνδυασμό μεταξύ τους, ενόψει και όλου του νομικού πλαισίου στο οποίο εντάσσονται, του σκοπού που εξυπηρετούν και την υπαγωγή σ' αυτές των πραγματικών περιστατικών, που τέθηκαν υπόψη του Τμήματος από την ερωτώσα υπηρεσία, συνάγονται τα ακόλουθα:

7.- Για την μετακίνηση των στρατιωτικών ή/και των μελών των οικογενειών τους, καταβάλλονται οδοιπορικά έξοδα και ειδικές αποζημιώσεις σε μια σειρά περιπτώσεων, όπως η τοποθέτηση, η μετάθεση, η απόσπαση, η εκπαίδευση σε σχολές, η κατάταξη κατόπιν διαγωνισμού, η ανάκληση στην ενεργό υπηρεσία, κλπ, κατά τα ειδικότερα οριζόμενα στη διάταξη του άρθρου 5 του π.δ. 200/1993, για την αντιμετώπιση των συναφών δαπανών από τη μετακίνησή τους, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην εξουσιοδοτική διάταξη του άρθρου 42 του ν.δ. 721/70. Τα εν λόγω οδοιπορικά έξοδα και αποζημιώσεις έχουν σαφώς αποζημιωτικό χαρακτήρα και καλύπτουν πραγματική δαπάνη, στην οποία υποβάλλεται ο στρατιωτικός, ο οποίος λόγω της φύσης και της οργάνωσης της υπηρεσίας του μετακινείται συχνά μαζί με την οικογένειά του.

8.- Η καταβολή των ανωτέρω εξόδων, που υπολογίζονται με ειδικούς συντελεστές ανάλογα με το βαθμό, τα μέλη της οικογένειας, τη χιλιομετρική απόσταση κλπ. κατά τα ειδικότερα οριζόμενα στο άρθρο 3 του ίδιου προεδρικού διατάγματος, προϋποθέτει, αυτονοήτως, την πραγματοποίηση της σχετικής δαπάνης. Σε ορισμένες μάλιστα περιπτώσεις, εξαρτάται (η καταβολή) από την πραγματοποίηση της δαπάνης εντός ορισμένου και ευλόγου χρονικού διαστήματος, συνδεόμενης με το χαρακτήρα του «επίκαιρου» τόσο ως προς τον χρόνο μετακίνησης του στρατιωτικού όσο και ως προς την ανάγκη κάλυψής της.

9.- Ειδικότερα, στην περίπτωση αποστρατείας στρατιωτικού, κατά τη διάταξη της παρ. 1 περ. δ του άρθρου 5 του ανωτέρω προεδρικού διατάγματος, η

χορήγηση των οδοιπορικών εξόδων προϋποθέτει αφενός μεν την πραγματοποίηση της μετακίνησης προς τον οριστικό τόπο διαμονής του στρατιωτικού εντός ενός (1) έτους από την αποχώρησή του από τις ένοπλες δυνάμεις, αφετέρου δε την παραμονή του στον τόπο αυτό για ένα (1) τουλάχιστον έτος.

10.- Ο χρονικός περιορισμός της πραγματοποίησης της μετακίνησης εντός ενός (1) έτους προσδίδει το χαρακτήρα του επικαίρου, υπό τη δοθείσα ως άνω έννοια, της δαπάνης και της ανάγκης κάλυψής της, και αποσυνδέει, κατά την αληθινή βούληση του κανονιστικού νομοθέτη, την καταβολή των οδοιπορικών εξόδων από άλλο χρονικό σημείο και δη πολύ μεταγενέστερο. Τούτο δε διότι, εν προκειμένω ενδιαφέρει η νομική και πραγματική κατάσταση του αποχωρούντος κατά τον αυτό κρίσιμο χρόνο. Σε διαφορετική περίπτωση, η κάλυψη των οδοιπορικών εξόδων για τη μετακίνηση αυτή πολύ μεταγενέστερα π.χ. κατά το χρόνο λήψης της σύνταξης, ενδεχομένως δηλ. μετά από πολλά χρόνια από την πραγματοποίησή τους, πέραν του ότι δεν ικανοποιεί το σκοπό του νόμου που, όπως προεκτέθηκε, είναι η κάλυψη εγκαίρως μιας πραγματικής δαπάνης, μπορεί και να ματαιωθεί από διάφορους λόγους (π.χ. λόγω θανάτου).

11.- Υπό την ως άνω έννοια τυγχάνει ερμηνευτέα η προβλεπόμενη στη διάταξη προϋπόθεση χορήγησης των οδοιπορικών εξόδων στον αποχωρούντα στρατιωτικό, ο οποίος πρέπει να έχει, κατά την αποχώρησή του, «δικαίωμα σύνταξης». Συγκεκριμένα, σύμφωνα με το ν. 2084/1992 (άρθρο 7 παρ 3 περ. α), ο μόνιμος στρατιωτικός, δικαιούται σύνταξης αν απομακρυνθεί εκουσίως από τις τάξεις του στρατεύματος, έχοντας συμπληρώσει δεκαπενταετή πλήρη πραγματική συντάξιμη υπηρεσία, λαμβάνει ωστόσο την σύνταξη όταν συμπληρώσει το 65^ο (ήδη από 1-1-2013 το 67^ο) έτος της ηλικίας του. Το δικαίωμα αυτό εξακολουθεί και σήμερα να υφίσταται. Συνεπώς ο στρατιωτικός που αποχωρεί, καθ' όν χρόνο ισχύει η διάταξη που προβλέπει το δικαίωμα σύνταξης με 15ετή υπηρεσία, προσδοκά την λήψη σύνταξης στο μέλλον, υπό την αίρεση δηλαδή της πλήρωσης και του ηλικιακού ορίου. Υφίσταται δηλαδή «δικαίωμα σύνταξης», κατά την έννοια της εφαρμοστέας στην προκειμένη περίπτωση, μη συνταξιοδοτικής διάταξης, το οποίο, κατ' ακριβολογία, συνιστά προσδοκία δικαιώματος σύνταξης. Επομένως, πληρούται η ως άνω προϋπόθεση για την χορήγηση των οδοιπορικών εξόδων, στα οποία έχει πράγματι υποβληθεί ο δικαιούχος, η δε καταβολή τους τελεί υπό την πρόσθετη

προϋπόθεση ότι η μετακίνηση στον τόπο της οριστικής διαμονής θα γίνει μέσα σε ένα έτος από την ημερομηνία εξόδου από τις τάξεις των Ενόπλων Δυνάμεων και θα διαρκέσει τουλάχιστον ένα έτος.

12.- Άλλωστε και η γραμματική διατύπωση του νόμου, «με δικαίωμα σύνταξης», δεν θέτει ως προηγούμενη προϋπόθεση την συνταξιοδότηση του στρατιωτικού και αρκείται στην ύπαρξη δικαιώματος, χωρίς περαιτέρω προσδιορισμό του δικαιώματος. Αν ο νομοθέτης απαιτούσε ως προϋπόθεση την προηγούμενη συνταξιοδότηση του στρατιωτικού θα το όριζε ρητώς, όπως έπραξε σε άλλες περιπτώσεις, π.χ. στο άρθρο 16 παρ. 3 του ν.δ. 398/1974 όπου ορίζεται ότι: «οι παραιτούμενοι, οι τιθέμενοι εις απόταξιν και οι οριστικώς εξερχόμενοι του στρατεύματος μέτοχοι συνεπεία καταδίκης, μετά η άνευ εκπτώσεως από του βαθμού δικαιούνται βοηθήματος, εφόσον δικαιωθούν παρά του δημοσίου συντάξεως» (Γνωμ ΝΣΚ 43/2013).

13.- Από τις ανωτέρω ερμηνευτικές παραδοχές των διατάξεων περί οδοιπορικών εξόδων και κυρίως λόγω του σκοπού στον οποίο αποβλέπουν, η χορήγησή τους συνδέεται αποκλειστικά με την πραγματική και νομική κατάσταση που υφίσταται κατά τον χρόνο αποχώρησης του στρατιωτικού και όχι κατά την συμπλήρωση του ηλικιακού ορίου και την λήψη της σύνταξης από αυτούς.

Απάντηση

14.- Σύμφωνα με τα προεκτεθέντα, στο τεθέν ερώτημα, το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Δ' Τμήμα) γνωμοδοτεί ομόφωνα, ότι τα οδοιπορικά έξοδα, που κατά την διάταξη της παρ. 1δ του άρθρου 5 του π.δ. 200/1993, δικαιούνται οι στρατιωτικοί στην περίπτωση που αποστρατεύονται, έχοντας συμπληρώσει 15ετή πλήρη πραγματική συντάξιμη υπηρεσία και δικαίωμα σύνταξης, κατά το οριζόμενα στο άρθρο 7 παρ.3 εδ. α του ν. 2084/1992, καταβάλλονται κατά τον χρόνο της αποστρατείας τους και όχι κατά το χρόνο της συνταξιοδότησής τους.

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ

Αθήνα 25 Φεβρουαρίου 2019

Ο Προεδρεύων

Παναγιώτης Παναγιωτουνάκος
Αντιπρόεδρος ΝΣΚ

Ο Εισηγητής

Διονύσιος Ζαχαρόπουλος
Πάρεδρος ΝΣΚ

